

Öğretmen Adaylarının Zaman Yönetimi Becerileri İle Akademik Başarısı Arasındaki İlişki*

Dr. Hasan Demirtaş**
İnönü Üniversitesi

Niyazi Özer***
İnönü Üniversitesi

Özet

Etkili ve verimli zaman yönetimi, öğretmenler için yeterli olunması gereken, yaşamsal öneme sahip bir yönetim alanıdır. Günümüzde zamanı etkili ve verimli yönetmek büyük bir öneme sahiptir. Eğitimin bir süreç olduğu ve bu sürecin etkililiğinin büyük ölçüde zamanın iyi kullanılması ile olanaklı olabileceği dikkate alındığında, öğretmen adaylarının zaman yönetimi konusunda yeterli olmaları gerektiği söylenebilir.

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik başarıları arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemektir. Bu amaca ulaşmak için İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinin tüm bölüm ve programlarında dördüncü sınıfta okuyan birinci öğretim öğrencilerine “Zaman Yönetimi Anketi” uygulanmış ve sonuçlar değerlendirilmiştir.

Araştırmada; öğretmen adaylarının zaman yönetimi puanları ile akademik başarıları arasında olumlu yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Zaman yönetimi anketinden yüksek puan alan öğretmen adaylarının akademik başarılarının da yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Kız öğrencilerle erkek öğrencilerin zaman yönetimi becerileri ve akademik başarıları arasında ilişki açısından kız öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kız öğrenciler genel olarak erkek öğrencilere göre zamanı daha iyi yönetmektedirler ve akademik olarak da daha başarılı olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Zaman yönetimi, Öğretmen adayları, Akademik başarı

---

* Bu Makale XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde (Denizli) poster bildiri olarak sunulmuştur.

** Dr. Demirtaş, 1965 K. Maraş doğumlu olup, lisans öğrenimini İnönü Üniversitesi'nde tamamlamıştır. Yazar lisansüstü eğitimini İnönü Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra, doktora eğitimini Hacettepe Üniversitesi'nde tamamladı. Halen İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı'nda çalışmalarını sürdürmektedir.

*** Araştırma Görevlisi, Özer, 1980 Malatya doğumlu olup, Lisans öğrenimini İnönü Üniversitesi'nde tamamladı. Lisansüstü eğitimine İnönü Üniversitesi'nde devam etmektedir. Halen İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı'nda çalışmalarını sürdürmektedir.

Giriş

Zamanın ne olduğunu biliyoruz, yaşıyoruz ve ölçüyoruz. Kestirilemez ve anlatılması zor olmasına rağmen, zamanın bazı yönlerini kavramak için benzetmeler yaparız. Zaman paradır, zaman sınırlı ve değerli bir kaynaktır gibi. Ancak zaman gerçekten çok kıymetli bir kaynaktır ve bankada saklanamaz. Zaman hayatımız içerisinde ölçüp ayırdığımız aylar, günler, dakikalar ve saniyelerdir (Adair, 2003). Hepimizin günde 24 saati, her haftada yedi günü vardır. Ne kadar zengin olduğumuz hiç önemli değildir. Daha fazla zaman satın alamazsınız, çalamazsınız, hiçbir şekilde değiştiremezsiniz. Tek yapabileceğiniz sahip olduğunuz zamanı en iyi şekilde değerlendirmektir. Sahip olduğumuz kaynaklar arasında zaman en az anlaşılan ve en kötü kullanılan kaynaktır. Nereye gidilse, herkes yeterince zamanı olmadığını söylüyor, oysa herkesin dünya kadar zamanı vardır (Scoot, 1997). Bize parasız verilen bu hediye etkili, verimli ve akıllıca kullanmaktan daha önemli ne olabilir (Adair, 2003)?

Zaman soyut, kesin ölçülemeyen, birçok anlama gelen bir kavramdır. Genelde, bir ölçü birimi olarak, uzaklık, yakınlık, geçmiş ve gelecek anlamlarını içerir. “Dün”, “bugün” sözcükleri kullanıldığında belli bir süre anlatılmış olmaktadır (Öktem, 1993, s.218). Zaman doğada değişmeyen ve akıp giden bir süre olarak tanımlanmaktadır (Keenan, 1996).

Herkesin elinde bulunan, kullanabileceği zaman miktarı aynıdır. Çoğumuz, yeterli zamanımız olmadığından yakınıyoruz; ama yine de bakarız ki, içimizden bazıları, aynı zaman süresi içinde diğerlerine göre daha fazla iş yapmayı becerirler. Bunun nasıl olabileceğini kavrayabilmek can alıcı bir meseledir (Keenan, 1996). Bunun anahtarı zaman yönetiminden geçmektedir. Zaman yönetimi, “amaçlara ve hedeflere ulaşmada önemli bir kaynak olan zamanı verimli kullanma çabasıdır (Uğur, 2000, s.18). Zamanı etkili kullanmak için, kişi öncelikle bu konuda istekli olmalı ve kendisine yardımcı olacak alışkanlıklar kazanmalıdır. Çalışma hayatında bu alışkanlıkların önemi daha da artar. Ayrıca, kişide çalışma ahlâkı nosyonunun gelişmesi gerekmektedir. Çalışmanın onurlu bir uğraş olduğu ve buna ayrılan zamanın boşa harcanmaması düşüncesi çok önemlidir. Böyle bir düşünce, kişinin verimli ve kaliteli iş üretmesine ve dolayısıyla zamanı etkin kullanmasına neden olacaktır. Bunun yanı sıra günümüzde artan ve değişen rekabet koşulları, zamanı geri dönüşümü olmayan bir maliyet unsuru olarak tanımlamaktadır. Uğur (2000), zamanı etkin kullanmak için kazanılması gereken alışkanlıkları, şöyle belirtmektedir:

- Hedef ve amaçların belirgin olması,
- Planlama yapılması,
- Önceliklerin belirlenmiş olması,
- Acil durum değerlendirmesinin yapılması

Zaman fiziksel, felsefi, psikolojik ve sosyolojik özellikleriyle çok boyutluluk gösterir ve göreceli bir kavramdır. Aynı sürenin kişiler tarafından kısa ya da uzun olarak algılanması bu göreceliğin bir sonucudur. Zaman olayların geçmişten bugüne gelip, geleceğe doğru birbirini takip ettiği kesintisiz bir süreçtir (Smith, 1998). Bir bakıma zaman, belli bir işi yapabilmek için gereksinim duyulan süredir (Çelik, 2002).

Zaman, hem ekonomi hem de yönetim bilimleri açısından kendine özgü özelliklere sahiptir. Ekonomik açıdan, hava dışında üretim sürecinde gereksinilen tüm mal ve hizmetler gibi kıt bir kaynaktır; ama herkese eşit dağıtılmıştır. Eşit dağıtılmış kıt bir kaynak olması, geri döndürülemezliği, biriktirilemezliği, kiralanamazlığı, satın ve ödünç alınmazlığı, çoğaltılamazlığı, karar ve planlama ile ilgili oluşu zamanın kendine özgü yönleridir (Erkılıç, 2005).

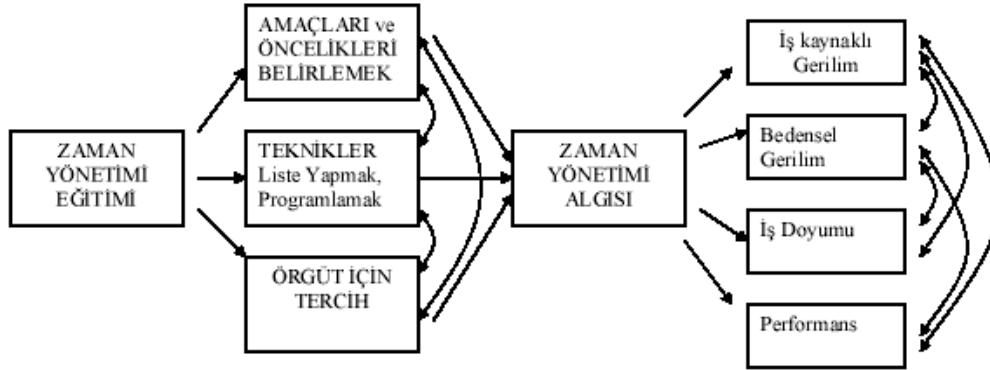
Zaman yönetimi modern iş yaşamında önemli bir konu haline gelmiştir (Koch & Kleinmann, 2002). Çünkü zamanı etkili ve verimli kullanabilmek günümüzde bir zorunluluk haline gelmiştir. Gelişen teknoloji, karmaşıklaşan örgüt ve toplum yapısı, bireylere daha fazla ve çeşitli işler yüklediğinden bu işlerin zamanında yapılması, işlere ilişkin yapılacak eylemlerin zamana göre planlanmasını zorunlu kılmaktadır. Zaman yetersizliği giderek çağımız insanının önemi artan bir sorunu ve zaman yönetimi, yönetim biliminin ilgi çeken bir alanı haline gelmektedir. Zamanı etkili yönetebilmek, kişisel ve örgütsel başarı ve verimlilik için bir gerekliliktir. Ancak yapılan bazı araştırma sonuçları, öğretmenler, hemşireler, yöneticiler ve öğrenciler arasında zaman yönetimi sorunlarının yoğun olarak yaşandığını göstermektedir (Koch & Kleinmann, 2002).

Zaman yönetimi, gücümüzün yoğunluğunu, yaşamsal öneme sahip öncelikler arasında hedefler belirleme ve onları sonuçlandırmak için yöneltme, belli bir süreyi en verimli şekilde kullanma yeteneğidir (Açıkalin, 1994; Efil, 2000). Bu nedenle, insanların yapılacak işleri gruplamaları ve işlerin önemine göre öncelikler vermeleri gerekmektedir. Zaman yönetimi aslında bir öz yönetimdir; yaşadığımız olayların kontrolünü sağlamaktır; bireyin kendisini yönlendirerek olayları yönetmesidir. Yaşadığımız olayların ne kadarı bizim istediğimiz gibi gerçekleşiyor? Olayların meydana gelmesindeki etkilerimiz nelerdir? Bütün bu soruların cevabı, bizim zamanımızı yönetebilmedeki başarılarımızı göstermektedir (Güçlü, 2001).

Zaman yönetimi esaslarının bireylerce anlaşılması ve uygulanması bireylerin problemlerini çözmemektedir; fakat bireylerin etkili çözümlere ve sonuçlara ulaşmasına yardımcı olmaktadır (Alay & Koçak, 2003).

Lakein'in zaman yönetimi tanımlamasına göre, bireyler öncelikle gereksinimlerini ve isteklerini belirlerler ve önem derecesine göre sıralandırır (Akt. Macan, Shahani, Dipboye & Philips, 1990). Gereksinimleri ve istekleri başarmak için amaçları belirleme ve görevleri sıralama gibi belli etkinlikler, bunları (gereksinimleri ve istekleri) başarmak için gereklidir. Daha sonra en önemli görev, uygun zamanın ve kaynakların planlanıp, programlanıp, listelenmesidir. Zaman yönetiminin ölçülmesinin geliştirilmesi çalışmasında; Macan ve diğerleri (1990), Lakein'in tanımlamasıyla uyumlu üç zaman yönetimi faktörü bulmuşlardır: (a) amaçları ve öncelikleri belirlemek, (b) zaman yönetimi teknikleri (örn. liste yapmak) ve (c) örgüt için bir tercih hakkı. Zaman yönetimi modelindeki bu üç bağ (Bkz. Şekil 1) zaman yönetimi eğitiminin, bu üç faktörün frekansını arttıracaklarını öne sürülmektedir (Macan, 1994).

Şekil 1. Zaman Yönetimi Süreci

Kaynak: Macan, T. H. (1994). Time management: Test of a process model. *Journal of Applied Psychology*, 79(3), s.382.

Etkili zaman yönetiminin birkaç pozitif sonucu vardır. Bunlardan birincisi verimliliğe yönelik sonuçlardır. Örneğin, zamanını etkili yöneten bireyler daha iyi performans gösterirler ve verimlilikleri artar. Bu, kişiye ve örgüte yarar sağlar. İkincisi, etkili zaman yönetimi olumlu psikolojik sonuçlar verir. Örneğin, Hall ve Hursch (1982) göreve harcanan zamanın, o görevden tatmin olmayla ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Hall ve Hursch, artan etkili zaman yönetiminin, görevden tatmin olma seviyesindeki artış ve üstün performansla ilişkili olduğu sonucuna varmışlardır.

Macan ve diğerleri (1990), 165 üniversite öğrencisine zaman yönetimi tutumları ve davranışları, stres, performans algıları ve ağırlıklı not ortalamaları ile ilgili anket uygulamıştır. Zaman yönetimi davranışları anketi birbirinden bağımsız dört boyuttan oluşmuştur. Bu boyutlardan en çok kestirilebileni zaman kontrolü algısıdır. Bu çalışma iki önemli bulguyu ortaya koymuştur. Zamanı kontrol ettiklerini söyleyen öğrenciler, performanslarını en iyi biçimde değerlendirdiklerini, iş yaşamlarından tatmin olduklarını, düşük rol karmaşası yaşadıklarını ve işte daha az gerildiklerini söylemişlerdir. Bulgular zaman yönetimiyle ilgili kuramlar ve önerilerle uyumlu bulunmuştur. Araştırma, zaman yönetimi dinamiklerinin önceden inanıldığından daha karmaşık olduğunu göstermiştir.

Britton ve Tesser (1991) yaptıkları bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin zaman yönetimi uygulamalarından, kümülatif akademik not ortalamalarının tahmin edilebileceği hipotezini ortaya atmışlardır. Araştırmada, 1983 yılında 90 üniversite öğrencisine zaman yönetimi anketi uygulanmış, ayrıca üniversiteden öğrencilerin giriş puanları alınmıştır. 4 yıl sonra yapmış oldukları değerlendirmede, zaman yönetimindeki puan artışının akademik başarıyı etkilediğini bulmuşlardır.

Trueman ve Hartley (1996), 293 psikoloji bölümü 1. sınıf öğrencisine uyguladıkları zaman yönetimi ölçeğinin sonuçlarını değerlendirmişlerdir. Araştırmada öğrenciler 3 yaş gurubuna ayrılmıştır; 21 yaşından küçük olanlar, 21–25 yaş arası olanlar ve 25 yaşından büyük olanlar. Yapılan analizlerde; kız öğrencilerin zaman yönetimi becerilerinin erkek öğrencilerden

daha iyi olduğu, 25 yaş üstü öğrencilerin diğer iki yaş grubuna göre daha iyi yönetim becerilerine sahip oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Misra ve McKean (2000) akademik stres, endişe, zaman yönetimi ve serbest zaman etkinlikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla, Midwestern Üniversitesinde öğrenim görmekte olan 249 öğrenci üzerinde bir çalışma yürütmüşlerdir. Yapılan araştırma sonucunda, zaman yönetiminin bazı unsurları ile akademik stres arasında önemli bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Örneğin yapılan regresyon analizleri sonunda, akademik stresin büyük bir kısmının zaman yönetimi algısı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Yine bu çalışmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, daha yüksek zaman yönetimi puanları aldıkları belirlenmiştir.

Özkılıç ve Korkmaz (2004) sosyal bilimler, fen bilimleri ve beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimin başlangıcında ve öğretim sürerken sınıfta gerçekleştirdikleri zaman yönetimine ilişkin davranışlarını belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarına, Bursa ilindeki ortaöğretim kurumlarında görev yapan 120 öğretmen (40 sosyal bilimler, 40 fen bilimleri, 40 beden eğitimi spor) katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, katılımcı öğretmenlerin ders öncesinde ve ders sonrasında öğretmenin yapması gereken zamanın etkin kullanımına yönelik bazı davranışları yerine getirdikleri, bir kısmını ise gerçekleştirmedikleri, katılımcı öğretmenlerin verdikleri yanıtlarda alanlarına ait eğitim programından ve bu programa ayrılan süreden kaynaklanan bazı ufak değişikliklerin gözlemlendiği, katılımcı öğretmenlerin çok azının zaman yönetimi ile ilgili bir etkinliğe katıldığı ve bu konu ile ilgili bir materyal okuduğu belirlenmiştir.

Amaç

Bu çalışmada; öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik başarıları arasında bir ilişki olup olmadığı sorusuna yanıt bulmak amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak üzere; öncelikle öğretmen adaylarının zaman yönetimi anketinden aldıkları puanları hesaplanarak, akademik başarıları ile zaman yönetimi puanları arasında bir ilişki olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Daha sonra bu ilişkinin;

1- Cinsiyet,

2- Öğrencisi olunan bölüm ya da program değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır. Cinsiyet ve öğrencisi olunan bölüm ya da program değişkenleri, araştırma bulgularını etkileyeceği varsayılarak bağımsız değişken olarak alınmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde özellikle cinsiyet değişkeni açısından verilerin, gerek zaman yönetimi anketinden alınan toplam puan gerekse anketin alt boyutlarında zaman tutumları boyutu dışında kalan boyutlardan alınan toplam puan ile akademik başarı arasındaki ilişki açısından farklılaştığı görülmektedir. Diğer yandan zaman yönetimi becerisi ile akademik başarı arasındaki ilişkinin öğrencisi olunan bölüm ya da program değişkeni açısından da anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür. Bu durum, söz konusu değişkenlerin araştırma için anlamlı olduğu biçiminde yorumlanabilir.

Bu çalışmada, diğer çalışmalardan farklı olarak İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinin öğretmen yetiştiren tüm bölüm ya da programlarında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik başarıları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Benzer çalışmalarda daha çok bir bölüm ya da programda okuyan öğrencilerin ya da genel olarak üniversite öğrencilerinin zaman yönetimi becerileri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi belirlemeye dönük çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışma kapsamı yönünden diğerlerinden ayrılmaktadır. Diğer yandan öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik başarıları ilişkisinin belirlenmesi, öğretmenlik mesleğinin doğası gereği de önem arz etmektedir. Çünkü öğretmenlerin planlama, örgütleme, yönlendirme, koordine etme, denetleme gibi bazı fonksiyonları kendi işleri ya da içinde buldukları eğitim örgütlerinin işleri için uygulamaları zaman yönetimi açısından önemlidir (Kocabaş & Erdem, 2003). Bununla birlikte öğretmenlik, planlı çalışmayı ve zamanı çok iyi yönetmeyi gerekli kılan bir meslektir. Öğretmen adaylarının bu alandaki becerilerinin belirlenmesi kimi meslek derslerinin (örn. sınıf yönetimi) içeriğinin oluşturulmasına ve öğretmen adaylarının bu konuda kendilerini geliştirmelerine katkı sağlayabilecektir.

Yöntem

Araştırma, tarama türü bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini, 2004–2005 eğitim-öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin 15 programında Normal Öğretim dördüncü sınıfta okuyan toplam 891 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, bu programlarda okuyan ve “Basit Tesadüfi-Random Örnekleme” yoluyla seçilmiş ve 211 kız ve 227 erkek toplam 438 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Bu tür örneklemede evrendeki her birimin örnekleme seçilmede eşit ve bağımsız olma olasılığı vardır ve yansızlık kuralının uygulanabildiği bir örneklemedir (Balcı, 2001). Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının programlara göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Araştırma Kapsamına Alına Öğretmen Adaylarının Programlara Göre Dağılımı ve Yüzdeleri

Bölüm-Program	Toplam Öğrenci Sayısı	Örnekleme Alınan Öğrenci Sayısı	%
Beden Eğitimi ve Spor Bölümü	57	34	7.8
BÖTE	39	32	7.3
PDR	44	26	5.9
Müzik Öğretmenliği	46	18	4.1
Resim-İş Öğretmenliği	53	15	3.4
Okul Öncesi Öğretmenliği	53	41	9.4
Sınıf Öğretmenliği	157	62	14.2
Fen Bilgisi Öğretmenliği	117	34	7.8
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	94	31	7.1
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	55	41	9.4
Türkçe Öğretmenliği	61	31	7.1
İngilizce Öğretmenliği	27	15	3.4
Ortaöğretim Kimya Öğretmenliği	28	17	3.9
Ortaöğretim Biyoloji Öğretmenliği	30	14	3.2
Ortaöğretim Matematik Öğretmenliği	30	27	6.2
TOPLAM	891	438	100

Bilgi Toplama Aracı

Araştırmada bilgi toplama aracı olarak Britton ve Tesser (1991) tarafından geliştirilen ve geçerlilik ve güvenilirliği Alay ve Koçak (2002) tarafından ülkemiz için yapılan “Zaman Yönetimi Anketi” kullanılmıştır. Alay ve Koçak (2002), Zaman Yönetimi Anketi’ni Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde okumakta olan ve tüm bölümlere ve fakültelere açılmış seçmeli dersleri alan 361 öğrenciye uygulamıştır. Uygulanan Zaman Yönetimi Anketinin alt boyutlarını saptayabilmek amacıyla veriler, Temel Bileşenler Faktör Çözümlemesine tabi tutulmuş ve anketin 3 alt boyutunun olduğu belirlenmiştir. Uyarlanan anket, Zaman Planlaması boyutunda 16 madde, Zaman Tutumları boyutunda 7 madde ve Zaman Harcattırıcılar boyutunda 4 madde olmak üzere toplam 27 maddeden oluşmaktadır. Anketin geçerliliği, iç geçerlik ve yapısal geçerlik yöntemleriyle test edilmiştir. Anketin güvenilirliği iç tutarlılık katsayısı hesaplanarak ölçülmüş, Zaman Planlaması boyutu için “.88”, Zaman Tutumları boyutu için “.66”, Zaman Harcattırıcılar boyutu için “.47” ve ölçeğin geneli için .80 (Alay ve Koçak, 2002) olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise anketin güvenilirlik katsayıları; Zaman Planlaması boyutu için “.84”, Zaman Tutumları boyutu için “.59”, Zaman Harcattırıcılar boyutu için “.45” ve ölçeğin geneli için .80 olarak bulunmuştur.

Orijinal ankette olduğu gibi her madde 5 üzerinden puanlanmış ve “her zaman, sık sık, bazen, nadiren ve hiç” seçeneklerinden oluşan beşli derecelendirme kullanılmıştır. Puanlamada 1 en düşük ve 5 en yüksek puan olarak alınmıştır. Zaman Harcattırıcılar

boyutundaki maddeler negatif anlam taşıdıkları için, veriler girilirken puanlama tersine çevrilmiştir. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar öğretmen adaylarının zaman yönetiminde daha iyi oldukları şeklinde değerlendirilmiştir. Öğrencilerin Genel Akademik Not Ortalamaları üniversite kayıtlarından alınmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının zaman yönetimleri ve akademik başarıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Öğretmen adaylarının zaman yönetimi puanlarının, öğrencisi oldukları bölüm ya da programlara göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve gruplar arası farklılığı belirlemek için LSD testi ve öğretmen adaylarının zaman yönetimi puanlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için t testi (Independent Sample T Test) yapılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Öğretmen adaylarının Genel Akademik Not Ortalamaları ile Zaman Yönetimi puanlarının cinsiyete göre aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 2’de verilmiştir. Tablo-2’de görüldüğü üzere kızların genel akademik not ortalaması 71.32 ve standart sapması 7.27’dir. Erkeklerin genel akademik not ortalaması 66.66 ve standart sapması 6.50’dir. Buradan hareketle kız öğretmen adaylarının, erkek öğretmen adaylarına göre akademik olarak daha başarılı oldukları söylenebilir.

Tablo 2

Öğretmen Adaylarının Akademik Not Ortalaması ve Zaman Yönetimi Puanlarının Cinsiyete Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

	Kızlar (N=211)		Erkekler (N=227)	
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Genel Akademik Not Ortalaması	71.32	7.27	66.66	6.50
Zaman Planlaması	52.64	8.82	49.58	10.23
Zaman Tutumları	24.42	3.15	24.62	3.15
Zaman Harcattırıcılar	15.08	2.47	13.32	2.37
Genel Zaman Yönetimi	92.15	10.53	87.52	10.85

Öğretmen adaylarının Zaman Yönetimi puanları ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin belirlenebilmesi için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı istatistik yöntemi kullanılmıştır. Tablo 3’te genel zaman yönetimi puanları ile akademik başarı arasındaki ilişki ve zaman yönetimi anketinin alt boyutları olan Zaman Planlanması, Zaman Tutumları ve

Zaman Harcattırıcılar alt boyutlarından alınan puanlar ile akademik başarı arasındaki korelasyon katsayıları verilmiştir.

Tablo 3

Öğretmen Adaylarının Akademik Not Ortalaması ve Zaman Yönetimi Puanları Arasındaki Korelasyon Sonuçları

	Genel Akademik Not Ortalaması	Genel Zaman Yönetimi	Zaman Planlaması	Zaman Tutumları
Genel Zaman Yönetimi	.278**			
Zaman Planlaması	.249**	.957**		
Zaman Tutumları	.027	.518**	.362**	
Zaman Harcattırıcılar	.278**	.415**	.252**	-.098*

* p<.05 , ** p<.01

Tablo 3'te görüldüğü gibi Genel Akademik Not Ortalaması ile Zaman Yönetimi arasında ($r=.278$, $p<.01$), Zaman Planlaması alt boyutu arasında ($r=.249$, $p<.01$) ve Zaman Harcattırıcılar alt boyutu arasında ($r=.278$, $p<.01$) anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Genel Akademik Not Ortalaması ile Zaman Tutumları alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu verilerden hareketle zamanı iyi planlama yoluyla zaman harcattırıcılardan kaçınmanın akademik başarıyı arttırdığı söylenebilir.

Öğretmen adaylarının Genel Akademik Not Ortalamaları ile Zaman Yönetimi puanlarının genel olarak ve zaman yönetimi anketinin alt boyutları açısından cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi (Independent Sample t Test) yapılmış ve sonuçlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Öğretmen Adaylarının Akademik Not Ortalaması ve Zaman Yönetimi Puanlarının Cinsiyete Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin t Testi Sonuçları

		N	$\bar{X}$	SS	Sd	t
Genel Akademik Not Ortalaması	Kızlar	211	71.32	7.27	436	7.081*
	Erkekler	227	66.66	6.50		
Zaman Planlaması	Kızlar	211	52.64	8.82	436	3.341*
	Erkekler	227	49.58	10.23		
Zaman Tutumları	Kızlar	211	24.42	2.80	436	-.697
	Erkekler	227	24.62	3.15		
Zaman Harcattırıcılar	Kızlar	211	15.08	2.47	436	6.831*
	Erkekler	227	13.32	2.87		
Genel Zaman Yönetimi	Kızlar	211	92.15	10.53	436	4.100*
	Erkekler	227	87.52	12.85		

*p<.05

Tablo 4'te görüldüğü üzere öğretmen adaylarının Genel Akademik Not Ortalamaları cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur (t=7.081, p<.05). Zaman Yönetimi anketinin alt boyutlarından zaman planlaması (t=3.341, p<.05) ve zaman harcattırıcılar (t=6.831, p<.05) boyutlarında cinsiyet değişkenine göre kız öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Zaman Yönetimi anketinin alt boyutlarından zaman harcattırıcılar alt boyutunda ise cinsiyet değişkenine göre, öğretmen adayları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu verilerden hareketle kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre zamanı daha iyi planladıkları, zaman harcattırıcılardan kaçındıkları ve bu durumun akademik başarılarına olumlu olarak yansıdığı söylenebilir. Benzer biçimde Misra ve McKean (2000) tarafından yürütülen bir çalışmada da kız öğrenciler erkek öğrencilere göre, daha yüksek zaman yönetimi puanları almışlardır.

Öğretmen adaylarının Genel Akademik Not Ortalamaları ile Zaman Yönetimi puanlarının öğrencisi oldukları bölüm/programlara göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için F testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Öğretmen Adaylarının Akademik Not Ortalaması ve Zaman Yönetimi Puanlarının Bölümlerine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin F (Anova) Testi Sonuçları

Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F
Genel Akademik Not Ortalaması	Gruplar arası	3250,208	14	232,158	4,962*
	Gruplar içi	19791,320	423	46,788	
	Toplam	23041,527	437		
Zaman Planlaması	Gruplar arası	3636,361	14	259,740	2,934*
	Gruplar içi	37453,212	423	88,542	
	Toplam	41089,573	437		
Zaman Tutumları	Gruplar arası	243,349	14	17,382	2,011*
	Gruplar içi	3655,875	423	8,643	
	Toplam	3899,24	437		
Zaman Harcattırıcılar	Gruplar arası	119,061	14	8,504	1,064
	Gruplar içi	3381,752	423	7,995	
	Toplam	3500,813	437		
Genel Zaman Yönetimi	Gruplar arası	5193,980	14	370,999	2,217*
	Gruplar içi	57756,881	423	136,541	
	Toplam	62950,861	437		

* p<.05

Tablo 5'te görüldüğü gibi öğretmen adaylarının Genel Akademik Not Ortalamaları ve Genel Zaman Yönetimi puanları öğrencisi oldukları bölüm/programlara göre anlamlı farklılık göstermektedir (F=2.217, p<.05). Bu farklılık zaman yönetimi anketinin zaman planlaması (F=2.934, p<.05) ve zaman tutumları (F= 2.011, p<<.05) boyutlarında da devam etmektedir. Farklılığın hangi bölüm/programlarda okuyan öğretmen adayları arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD testinde, genel akademik başarı açısından Beden Eğitimi ve Spor Bölümünde okuyan öğretmen adayları ile BÖTE, PDR, Müzik Öğretmenliği, Resim-İş Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği ve İngilizce Öğretmenliği bölüm/programlarında okuyan öğretmen adayları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Zaman yönetimi anketinin alt boyutlarından zaman planlaması boyutunda Beden Eğitimi ve Spor Bölümünde okuyan öğretmen adayları ile Fen Bilgisi Öğretmenliği, Türkçe Eğitimi, ve Biyoloji Öğretmenliği programlarında okuyan öğretmen adayları, BÖTE Bölümünde okuyan öğretmen adayları ile Türkçe Eğitimi Bölümünde okuyan öğretmen adayları, Sınıf Öğretmenliği programında okuyan öğretmen adayları ile Türkçe Eğitimi Bölümü ile İngilizce Öğretmenliği programında okuyan öğretmen adayları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Zaman yönetimi anketinin alt boyutlarından zaman tutumları alt boyutunda Beden

Eğitimi ve Spor Bölümü öğrencilerinin puanları ile Müzik Öğretmenliği ve Resim-İş Öğretmenliği programlarında okuyan öğretmen adayları hariç diğer bölüm/programlarda okuyan öğretmen adaylarının puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tartışma ve Sonuç

Yapılan araştırmanın bulguları, öğretmen adaylarının akademik başarıları ile zaman yönetimi becerileri arasında olumlu yönde bir ilişki olduğunu göstermiştir. Cinsiyet değişkeni açısından bu ilişki kız öğretmen adayları lehine bir durum sergilemektedir. Kız öğretmen adayları, zamanı daha iyi yönetmekte ve dolayısıyla akademik olarak da daha başarılı olmaktadır. Üniversite öğrencilerinin akademik başarıları ile zaman yönetimi becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlayan bazı araştırmalardan (Britton & Tesser, 1991; Mace & Tira, 1999; Nelson & Nelson, 2003) elde edilen sonuçlar da, zamanı iyi kullanan öğrencilerin akademik başarılarının da yüksek olduğunu göstermektedir. Bu araştırmanın bulguları yukarıda değinilen araştırmalardan elde edilen bulgular ile paralellik göstermektedir. Yine cinsiyete göre, hem genel zaman yönetimi hem de zaman yönetiminin zaman planlaması ve zaman harcattırıcılar alt boyutlarında öğretmen adayları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılık, genel zaman yönetimi ve zaman yönetimi alt boyutlarından zaman planlaması boyutunda kızlar öğretmen adayları lehine bir durum sergilerken, zaman harcattırıcılar alt boyutunda erkek öğretmen adayları lehine bir durum sergilemektedir. Kızlar öğretmen adaylarının genel zaman yönetimi ve zaman planlamasında daha başarılı oldukları sonucu, Macan ve diğerleri (1990) ve Nelson ve Nelson (2003) tarafından yürütülen çalışmaların bulguları ile paraleldir. Her iki araştırmada da kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha iyi bir zaman yöneticisi oldukları, zamanı iyi planladıkları ve dolayısıyla akademik başarılarının yüksek olduğu vurgulanmıştır.

Öğretmen adaylarının Genel Akademik Not ortalamaları ile Zaman Yönetimi puanları, öğrencisi oldukları bölüm ya da program açısından da anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farklılık zaman yönetimi anketinin zaman planlaması ve zaman tutumları boyutlarında da ortaya çıkmaktadır. Ancak, öğretmen adaylarının “genel akademik not ortalamaları” ile “zaman yönetimi puanları”, zaman yönetimi anketinin alt boyutlarından zaman harcattırıcılar alt boyutunda anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Araştırmanın bir başka bulgusu, Zaman Yönetimi anketinin alt boyutlarından zaman tutumları alt boyutunda, öğretmen adayları arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmamasıdır. Zaman tutumları boyutunda, her iki grubun puanlarının aritmetik ortalaması (Kızlar=24.42, Erkekler=24.62) birbirine oldukça yakındır. Britton ve Tesser (1991), zaman tutumlarının akademik başarının bir göstergesi olduğunu vurgulamışlardır. Ancak, yapılan bu çalışmada zaman tutumları ile akademik başarı arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır. Bu durum, batı ve doğu kültür farklılıkları ile açıklanabilir. Her iki kültürde zamanın farklı algılanması ve zamana farklı yaklaşıyor olması, bu durumu açıklayıcı bir düşünce olarak ileri sürülebilir.

Araştırmanın boşa zaman harcanması ile ilgili sorular içeren zaman harcattırıcılar ile Genel Akademik Not Ortalaması arasında anlamlı bir ilişkinin çıkması, öğretmen adaylarının

boşa geçirilen zamanın akademik başarıyı olumsuz yönde etkileyeceğini düşünüyor olmaları ile açıklanabilir. Bu bulguların ışığında sonuç olarak zamanı daha iyi yöneten ve zaman harcattırıcılardan kaçınan öğretmen adaylarının akademik yaşamda daha başarılı olabilecekleri söylenebilir.

Kaynakça

- Abel, C. F. (2002). Academic success and the international student: Research and recommendations. *New Directions for Higher Education*, 117, 1–86.
- Açıkalın, A. (1994). *Teknik ve toplumsal yönleriyle okul yöneticiliği*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Adair, J. (2003). *Concise time management and personal development*. London, GBR: Thorogood
- Alay, S., & Koçak, S. (2002). Validity and reliability of time management questionnaire. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 9–13.
- _____. (2003). Üniversite öğrencilerinin zaman yönetimleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 9(35), 87–106.
- Britton, B. K., & Tesser A. (1991). Effects of time management practices on college grades. *Journal Of Educational Psychology*, 83(3), 405–410.
- Çelik, V. (2002). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Dembo, M. H. (2000). *Motivation and learning strategies for college success*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Efil, İ. (2000). *Sınıf yönetimi*. (Ed. L. Küçükahmet). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Erkılıç, T. (2005). *Zaman yönetimi. Etkili Sınıf Yönetimi*. (Editör: H. Kıran). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güçlü, N. (2001). Zaman yönetimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25.
- Keenan, K. (1996). *Yöneticinin kılavuzu, zamanı doğru kullanma*. (Çev. E. Koparan). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kocabaş, İ., & Erdem, R. (2003). Yönetici adayı öğretmenlerin kişisel zaman yönetimi davranışları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 203–210.

- Koch, C. J., & Kleinmann, M. (2002). A stitch in time saves nine: Behavioural decision-making explanations for time management problems. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 11 (2), 199–217.
- Macan, T. H. (1994). Time management: Test of a process model. *Journal of Applied Psychology*, 79(3), 381–391.
- Macan, T. H., Shahani, C., Dipboye, R. L., & Phillips, A. P. (1990). College students' time management: Correlations with academic performance and stres. *Journal of Educational Psychology*, 82 (4), 760–768.
- Mckenzie, K., & Schwitzer, R. (2001). Who succeeds at university? Factors predicting academic performance in first year Australian university students. *Higher Education Research & Development*, 20(1).
- Misra, R., & McKean, M. (2000). College students' academic stress and its relation to their anxiety, time management, and leisure satisfaction. *American Journal of Health Studies*, 16(1), 41–51.
- Nelson, D. B., & Nelson, K. W. (2003, March). *Emotional intelligence skills: Significant factors in freshmen achievement and retention*. Paper presented at the American Counselling Association Conference, Anaheim, CA.
- Trueman, M., & Hartley, J. (1996). A Comparison between the time-management skills and academic performance of mature and traditional-entry university students. *Higher Education*, 32 (2), 199–215.
- Öktem, K. M. (1993). Zaman yönetimi: Örgütsel etkililiği arttırmada zaman faktöründen yararlanılması. *Amme İdaresi Dergisi*, 26(1), 217–237.
- Scott, M. (2001). *Zaman yönetimi*. (Çev. A. Ç. Çelik), İstanbul: Rota Yayınları.
- Smith, J. (1998). *Daha iyi nasıl zaman yönetimi*. (Çev. A. Çimen). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Uğur, A. (2000). Çalışma hayatında zaman yönetimi. *MPM Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi*. 12(143), 18–22.